

Evropská
komise

Výsledky veřejné konzultace o občanských právech v EU v roce 2020

INFORMATIVNÍ PŘEHLED

15. prosince 2020

Komise vedla v období od července do října 2020 veřejnou konzultaci o občanských právech v EU, která sloužila společně s průzkumem Eurobarometr, zaměřeným na občanství a demokracii, jako podklad pro zprávu o občanství za rok 2020. V rámci konzultace bylo přijato 343 odpovědí z 26 členských států EU a Spojeného království¹. Kromě toho předložily zúčastněné strany 23 písemných stanovisek, která pocházela převážně od občanské společnosti. Samotné výsledky shrnuté níže nelze vztahovat na všechny obyvatele EU, slouží spíše jako podrobné postřehy. Všechny příspěvky byly analyzovány s cílem objasnit chápání, uplatňování a využívání občanských práv v EU v praxi. Tento informativní přehled shrnuje základní poznatky, které jsou podrobněji rozepsány ve zprávě z veřejné konzultace o občanských právech v EU v roce 2020.

Uplatňování občanských práv v EU

Aby mohla být práva uplatňována, musí o nich občané vědět. Přes 60 % respondentů (167) se domnívalo, že EU nevynakládá dostatečné úsilí na informování občanů EU o jejich občanských právech. Některé informační weby (např. Europa) jsou dobře známé, ale celkově se respondenti domnívali, že existuje příliš mnoho jednotlivých webů a že by byla žádoucí jejich konsolidace.

Více než 75 % respondentů (202) by uvítalo, kdyby se mohli obrátit na specializovaný národní úřad, který by jim poskytl podporu při uplatňování jejich občanských práv v EU.

Na dotaz, co omezuje přístup občanů k jejich evropským občanským právům, respondenti uvedli propastné rozdíly v přístupu k digitálním technologiím, nedostatek webů efektivně poskytujících informace a nedostatečnou občanskou výchovu ve školách napříč EU.

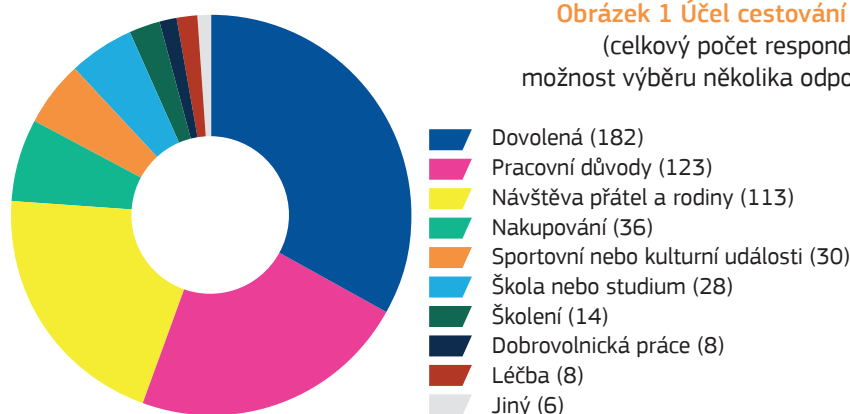
Organizace Civil Society Europe si myslí, že informace „by měly být k dispozici ve školách, práci a pracovních agenturách, zdravotnických zařízeních, cestovních agenturách a všech sdruženích poskytujících služby občanům nebo pořádajících vzdělávací, rekreační a sportovní aktivity atd., aby bylo osloveno co nejvíce lidí, ať jsou kdekoli“.

Právo na volný pohyb v rámci EU

Právo volně se pohybovat patří ke klíčovému a základnímu principům jednotného trhu EU. Toto základní občanské právo v EU uplatňuje každý občan EU cestující do jiné země EU.

Většina respondentů uvedla, že hlavním důvodem jejich cestování v rámci EU je dovolená, následovaná pracovními důvody a návštěvou přátel a rodiny.

43 respondentů uvedlo, že se při uplatňování práva na volný pohyb setkala s určitou formou diskriminace.

Obrázek 1 Účel cestování v EU (celkový počet respondentů, možnost výběru několika odpovědí)

Zdroj: Průzkum EU, veřejná konzultace o občanských právech v EU v roce 2020. Poznámka: Počet pozorování: 240

¹ Odpovědi ze Spojeného království byly analyzovány samostatně.

Právo usadit se v jiném členském státě

„Bylo by skvělé, kdybych měla přesné informace o tom, jak dlouho můžu pobývat [v dané zemi] bez registrace, kde se můžu zaregistrovat, a hlavně srozumitelnější informace o přístupu ke zdravotní péči.“

Citát občanky EU

Za určitých podmínek mají občané EU právo se usadit v jiném členském státě EU, než jehož jsou státními příslušníky. Polovina respondentů bydlela v minulosti déle než tři měsíce v jiné zemi EU.

Většina respondentů uvedla, že žila v jiném členském státu kvůli práci, vzdělání/školení a dobrovolnické práci.

Před přesunem do jiného členského státu byly za nejběžnější a nejužitečnější zdroje informací považovány osobní kontakty, online informace a asistenční služby v zemi odjezdu.

Občané EU si často přejí, aby byli před přesunem lépe informováni o věcech, jako jsou sociální dávky, zdravotní pojištění a registrace k trvalému pobytu. Obrázek 2 uvádí podpůrná opatření, která by mobilní občané EU považovali za užitečná.

28 respondentů uvedlo, že se při pobytu v jiném členském státě setkala s určitou formou diskriminace kvůli své státní příslušnosti. Šlo například o jednání s bankami, úřady a pronajímateli, přičemž respondenti se domnívali, že s nimi bylo jednáno jinak než s občany dané země.

28

respondentů uvedlo, že se při pobytu v jiném členském státě setkala s určitou formou diskriminace kvůli své státní příslušnosti.

Obrázek 2 Podpůrná opatření a jejich užitečnost při přesunu do jiné země EU (počet respondentů, kteří vybrali možnost „velmi užitečné“ nebo „docela užitečné“)

Podpůrné opatření	Považováno za „velmi užitečné“ nebo „docela užitečné“ respondenty, kteří:	
	V minulosti žili alespoň tři měsíce v jiné zemi EU (135 respondentů)	V minulosti nežili alespoň tři měsíce v jiné zemi EU (136 respondentů)
1. Uvítání na místní nebo obecní úrovni	99	108
2. Zasedání a semináře zaměřené na konkrétní úkony a dovednosti	94	111
3. Společenské akce s místními nebo dalšími mobilními občany EU umožňující výměnu informací	103	98
4. Online platforma pro získávání a výměnu informací	118	120
5. Národní web objasňující práva mobilních občanů EU v národním kontextu	111	114
6. Celoevropský online systém identifikace pro účely elektronické veřejné správy	103	102
7. Jazykové kurzy	117	115
8. Jiné	12	10

Zdroj: Průzkum EU, veřejná konzultace o občanských právech v EU v roce 2020.

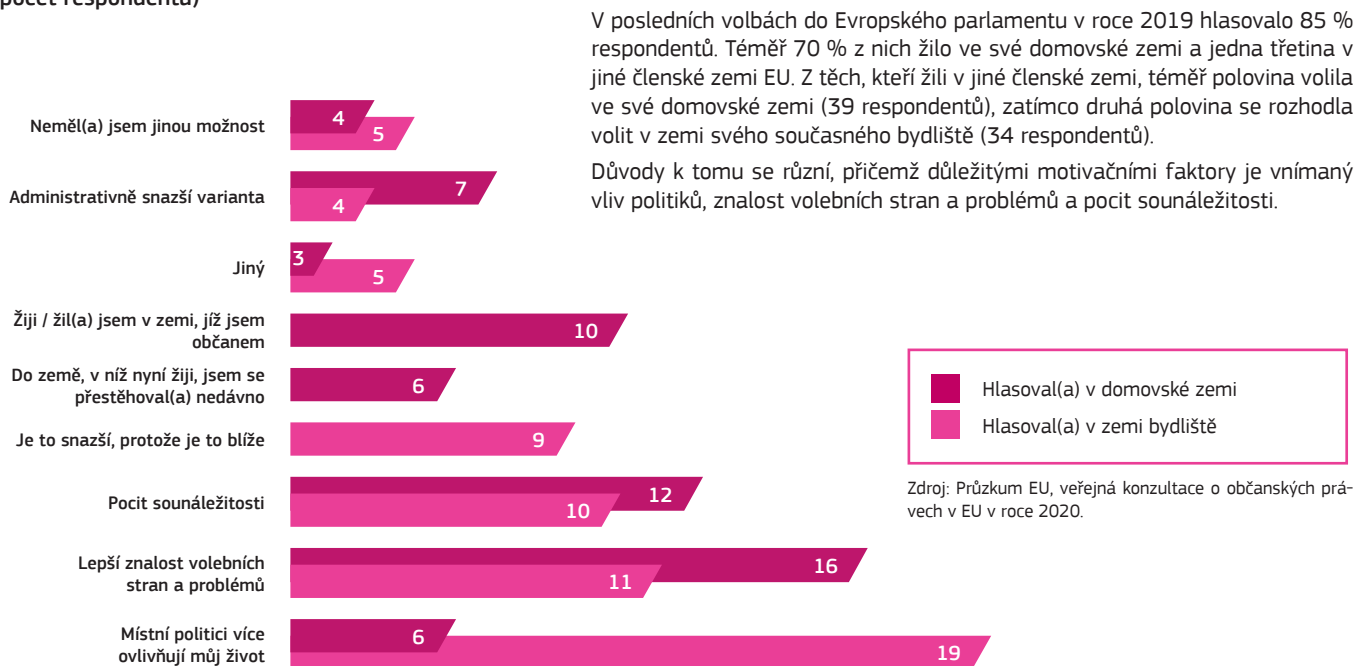
Kromě toho respondenti upozornili na možnost:

- celoevropského online systému identifikace pro účely elektronické veřejné správy;
- národních webů objasňujících jejich práva.

Právo volit a kandidovat

Mobilní občané EU mají právo volit a kandidovat ve volbách do Evropského parlamentu v zemi svého bydliště za stejných podmínek jako místní občané. Mobilní občané EU mohou také hlasovat a kandidovat v místních volbách v členském státě, v němž mají bydliště.

Obrázek 3 Důvody hlasování v zemi bydliště v porovnání s důvody hlasování v domovské zemi (počet respondentů)

Elektronické nebo online hlasování považovali občané v zahraničí za vhodný a snazší způsob, jak odevzdat svůj hlas. Avšak možné podvody, manipulace s hlasy a kybernetické útoky patřily mezi hlavní obavy respondentů (tyto možnosti vybralo 173, resp. 161 respondentů). Pro 120 (46 %) respondentů však výhody elektronického nebo online hlasování převažovaly nad riziky, zatímco opačný názor mělo 86 z nich.

Více než polovina respondentů vyjádřila podporu hlasování poštou. Ti, co se stavěli proti němu, se obávali například podvodů a manipulací a neměli dostatek důvěry ve správné fungování pošty. Mezi jednotlivými členskými státy panovaly rozdíly, přičemž největší podporu mělo hlasování poštou v zemích, kde již tento způsob hlasování funguje na všech úrovních volebního systému.

Právo na konzulární ochranu

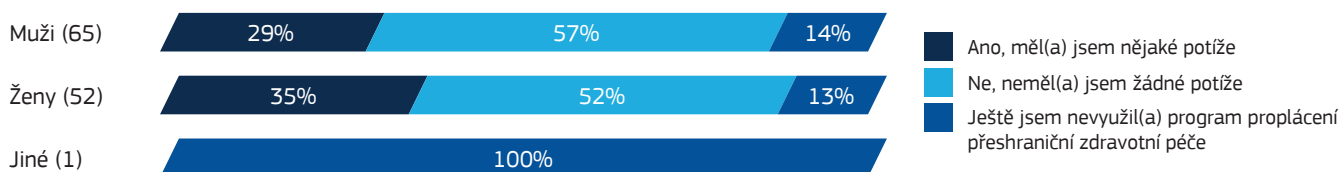
Mezi občanská práva v EU patří to, že občané EU mají nárok požádat o pomoc velvyslanectví či konzulát jakéhokoli jiného členského státu EU, pokud se mimo EU ocitnou v situaci, v níž budou potřebovat pomoc, a to v případě, že jim nemůže efektivně pomoci velvyslanectví či konzulát jejich vlastního členského státu.

Téměř čtvrtina respondentů (24 %) cestovala do země mimo EU, v níž nemá jejich domovská země velvyslanectví ani konzulát, přičemž 13 % z celkového počtu respondentů tam využilo své právo na konzulární ochranu, především z důvodu ztráty cestovních dokladů. Celkově se respondenti domnívali, že tato pomoc by měla být dále rozvíjena a propagována. Respondenti uváděli, že zastoupení EU by měla aktivněji pomáhat občanům EU, kteří v dané zemi nemají velvyslanectví či konzulát, zejména s ohledem na evakuaci a repatriaci občanů EU, vydávání náhradních cestovních dokladů a podporu občanů EU, kteří se stali oběťmi trestných činů nebo byli zadrženi.

Zjednodušení mobility a života v Evropě

Přestože Komise poskytuje občanům prostřednictvím nového programu EU4Health kvalitnější nástroje na ochranu zdraví, občané EU již mohou využívat výhod několika směrnic o přeshraniční zdravotní péči. Občané EU například mají právo na přístup ke zdravotnickým službám v libovolném členském státě a následné proplacení péče zdravotní pojišťovnou v zemi svého bydliště. Přestože občané EU často využívají lékařských služeb v zahraničí, stále mají jen omezenou zkušenost s jejich proplácením.

Obrázek 4 Zkušenosti a potíže s využíváním programu proplácení přeshraniční zdravotní péče

Zdroj: Průzkum EU, veřejná konzultace o občanských právech v EU v roce 2020. Poznámka: Počet pozorování: 240

49 respondentů žilo v jednom členském státě a pracovalo v jiném. Pro jen o něco více než 25 % z nich to znamenalo dvojitý zdanění, zatímco 39 % bylo v zemi svého bydliště vyňato z daňové povinnosti. Plnění daňových povinností bylo považováno za více obtěžující v zemi bydliště (57 %) než v zemi výkonu práce (38 %). Jediný respondent, kterému tato problematika přišla velmi snadná, uvedl, že si najal daňového poradce.

Dopad pandemie onemocnění COVID-19

Dopad pandemie onemocnění COVID-19 je rozsáhlý a reakce na ochranu veřejného zdraví a ekonomiky byly rychlé. Tato hrozba však stále trvá. Podle organizace European Citizen Action Service „se mobilní občané EU setkali v důsledku probíhající pandemie onemocnění COVID-19 s překážkami, které nemají obdoby“.

73 respondentů během pandemie onemocnění COVID-19 žilo v jiné než své domovské členské zemi nebo touto pandemií bylo při cestování do jiné země EU překvapeno. Přibližně 50 respondentů nemělo žádné potíže s přístupem k informacím o opatřeních nebo možnostech cestování v jazyce, kterému by rozuměli.

Měli jste s ohledem na opatření proti pandemii onemocnění COVID-19 na národní úrovni při pobytu v jiném členském státě EU nějaké potíže s přístupem k něčemu z níže uvedeného?	Ano, měl(a) jsem potíže	Ne, neměl(a) jsem žádné potíže	Nevztahuje se	Ne-vím	Počet odpovědí
1. Nezbytné informace o pandemii a opatřeních, která by měla být přijata, v jazyce, kterému rozumíte	19 %	70 %	10 %	1 %	73
2. Nezbytné informace o situaci na hranicích země vašeho bydliště nebo země, kterou jste projížděli, v jazyce, kterému rozumíte	29 %	64 %	5 %	1 %	73
3. Zajištění repatriace pro bezpečný návrat domů	12 %	16 %	66 %	5 %	73
4. Nezbytné doklady z vaší domovské země (např. náhradní doklady totožnosti)	16 %	26 %	52 %	5 %	73
5. Nezbytné doklady pro zemi vašeho bydliště (např. povolení k trvalému pobytu nebo víza pro rodinné příslušníky ze zemí mimo EU)	15 %	22 %	56 %	7 %	73
6. Zvláštní lékařská pomoc	18 %	32 %	48 %	3 %	73
7. Jiná zvláštní pomoc (např. hlídání dětí pro klíčové pracovníky)	6 %	15 %	72 %	7 %	72
8. Jiné	14 %	9 %	58 %	19 %	43

Celkově se 184 (70 %) respondentů domnívalo, že jsou dobře informováni o situaci, a 176 (67 %) se dostalo k potřebným informacím o pandemii prostřednictvím národních institucí a institucí EU, případně médií. Avšak 117 (47 %) respondentům média neposkytla užitečné informace.

Závěr

Občanství EU, jedinečné právní postavení, je jedním z nejvýznamnějších výdobytků projektu sjednocené Evropy. Praktické uplatňování práv bez ohledu na hranice (např. právo volit, studovat, pracovat nebo žít v jiném členském státě EU) má dopad na každodenní život všech Evropanů a ochrana a podpora těchto práv je klíčovým úkolem Komise. Pandemie onemocnění COVID-19 poukázala na ještě větší důležitost občanských práv v EU.

Konzultace přinesla Komisi cenné poznatky pro její snahu přinášet občanům EU konkrétní přínosy s ohledem na efektivní uplatňování jejich občanských práv.